

TRABAJO DE FINAL DE GRADO EN TRADUCCIÓN E INTERPRETACIÓN

TREBALL DE FI DE GRAU EN TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

Departament de Traducció i Comunicació

TÍTULO / TÍTOL

***LES IMPATIENTES, DE DJAÏLI AMADOU AMAL:
PROPOSTA DE TRADUCCIÓ I ANÀLISI***

Autor/a: Anna Querol Sánchez

Tutor/a: Maria D. Oltra Ripoll

Fecha de lectura/ Data de lectura: juny 2023

Resumen/ Resum:

(aprox. 300 palabras / paraules)

Aquest Treball de Final de Grau de traducció literària consisteix en una proposta de traducció del francès al valencià d'un capítol de la novel·la *Les Impatientes* i la seua anàlisi posterior. Aquesta obra, guanyadora del *Prix Goncourt des Lycéens* en 2020, denuncia la situació de les dones al Camerun actual, on són víctimes del matrimoni forçat, la violació conjugal i la poligàmia imposada.

L'objectiu d'aquest treball és mostrar els passos que cal seguir a l'hora de fer la traducció d'un text literari i oferir una anàlisi de les tècniques emprades per a resoldre cada problema que s'ha presentat al llarg del procés de traducció del fragment. És per això que, primer, es du a terme una revisió teòrica, en què es defineix què és la traducció literària, els problemes de traducció, les estratègies i tècniques que hi ha i abordem l'estudi dels registres, els manlleus, la fraseologia i els referents culturals. Una vegada establertes les eines conceptuals necessàries i gràcies a la competència traductora assolida durant el grau, procedim a traduir el text i analitzar-lo.

Finalment, s'ha aconseguit obtenir una anàlisi quantitativa que demostra en quin percentatge s'utilitza cada una de les tècniques tractades en el marc teòric i que confirma les bases que s'havien establert a l'inici del treball, això és, la clara intenció de conservar la finalitat de l'original i l'efecte produït en el lector, així com la riquesa estilística.

Palabras clave/ Paraules clau: (5)

Traducció literària, tècniques de traducció, manlleus, fraseologia, francès-català

ÍNDIEX

1.	INTRODUCCIÓ.....	5
1.1.	Objecte d'estudi	5
1.2.	Estructura	5
1.3.	Justificació i motivació	5
1.4.	Autora i obra	6
2.	OBJECTIUS	7
2.1.	Generals	7
2.2.	Específics	7
3.	REVISIÓ TEÒRICA	8
3.1.	Traducció literària	8
3.2.	Problemes, estratègies i tècniques de traducció	8
3.2.1.	El registre.....	11
3.2.2.	Les unitats fraseològiques.....	12
3.2.3.	Els referents culturals	14
3.2.4.	Els manlleus.....	15
4.	METODOLOGIA.....	17
4.1.	Elecció del text.....	17
4.2.	Primera lectura i anàlisi prèvia.....	17
4.3.	Documentació	18
4.4.	Traducció del text.....	18
4.5.	Revisió i control de qualitat	18
5.	PROPOSTA DE TRADUCCIÓ	19
6.	ANÀLISI	23
6.1.	El registre	23
6.2.	Les unitats fraseològiques	23
6.3.	Els referents culturals.....	27
6.4.	Els manlleus	29
7.	CONCLUSIONS	32
8.	REFERÈNCIES.....	33

9.	ANNEXOS	35
9.1.	Text original.....	35
9.2.	Llista d'abreviatures.....	39
9.3.	Índex de taules i gràfics	39
9.4.	Taules de contingut per a l'anàlisi	40
9.4.1.	Taula de tècniques per a la fraseologia.....	40
9.4.2.	Taula d'exemples de tècniques per als referents culturals.....	42
9.4.3.	Taula d'exemples de tècniques per als manlleus	43

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Objecte d'estudi

En aquest Treball de Final de Grau de Traducció i Interpretació a la Universitat Jaume I, faré una proposta de traducció del francès al català occidental d'un fragment de la novel·la *Les Impatientes*, de Djaili Amadou Amal. Aquest llibre es va publicar el 2020, i encara no ha estat traduït ni a l'espanyol ni al català. Per tant, durant aquest assaig, duré a terme la meua pròpia traducció d'un capítol de l'obra i una anàlisi d'aquesta.

1.2. Estructura

En primer lloc, revisaré el marc teòric sobre la traducció literària, les seues característiques i els problemes i les tècniques amb què tractem a l'hora de traduir. A continuació, exposaré la metodologia que he seguit per a realitzar aquest treball. Posteriorment, presentaré la meua proposta de traducció, seguida d'una anàlisi traductològica en què abordaré els principals problemes que han aparegut durant el procés de traducció i les tècniques que he emprat per a resoldre'ls. Finalment, explicaré quines són les conclusions globals del treball.

1.3. Justificació i motivació

La meua passió per la llengua francesa i, al mateix temps, per la lectura em va portar a llegir el llibre *Les impatientes*. En un primer moment, vaig decidir llegir-lo perquè me'l van recomanar; però, ja des de les primeres pàgines, la història em va captivar i, en acabar, tenia clar que aquest seria l'objecte del meu treball. A açò se suma el fet que he cursat l'itinerari de traducció literària i, en veure la proposta de Lola Oltra «*En français, s'il vous plaît*, la traducció del francès al català», no en vaig deixar passar l'oportunitat.

A més, és un llibre de caire feminista que denuncia la situació de les dones al Camerun. Per tant, m'agradaria poder contribuir amb la meua traducció a difondre les idees de l'autora en la cultura catalana, perquè tots ens puguem posar en la pell d'aquelles dones que, a hores d'ara, no tenen els seus drets garantits i puguem empatitzar amb elles.

Aquesta traducció va adreçada a un públic adult —com l'original— pertanyent a la varietat occidental valenciana. He fet aquesta elecció per dos motius: el primer i principal, perquè soc valencianoparlant, aleshores és la varietat que més domine i de la qual tinc més coneixements; i, també, perquè hi ha una tendència a traduir les obres literàries en la varietat oriental i es crea, així, un buit en la literatura valenciana.

1.4. Autora i obra

Djaïli Amadou Amal és una escriptora fula i camerunesa que va començar la seua carrera el 2010 amb la novel·la *Walaande, l'art de partager un mari*. No va ser fins l'any 2020 que va obtenir un major reconeixement amb el llibre *Les impatientes*.

Com a víctima del matrimoni forçat i el maltractament conjugal, Djaïli Amadou Amal denuncia, a través de les seues obres, aquestes qüestions i les dificultats que comporta ser una dona a Àfrica. La seua capacitat per a relatar en primera persona les vivències de les dones de Sahel ha fet que molts mitjans de comunicació l'anomenen «*la voix des sans voix*», és a dir, «la veu de les que no en tenen».

Les Impatientes no n'és una excepció. Aquesta novel·la, guanyadora del *Prix Goncourt des Lycéens* en 2020, dona veu a tres dones que sofreixen el matrimoni forçat, la violació conjugal, la falta de consentiment i els problemes de la poligàmia imposada.

2. OBJECTIUS

2.1. Generals

Els objectius principals d'aquest treball són: mostrar que he assolit els coneixements traductològics que s'imparteixen durant tot el grau i consolidar la competència traductora a l'hora de valorar quines tècniques escollir en funció dels problemes que es presenten durant el procés traductor.

2.2. Específics

A més, també vull complir uns objectius més concrets, com són: proposar la traducció d'un fragment del llibre i analitzar, posteriorment, la meua proposta; fer una revisió teòrica dels elements clau del text objecte d'anàlisi i crear una base de dades per a recollir els principals problemes de traducció detectats i les tècniques de traducció emprades per a resoldre'ls.

3. REVISIÓ TEÒRICA

3.1. Traducció literària

La traducció és el procés interpretatiu i comunicatiu que consisteix a la reformulació d'un text amb els mitjans d'una altra llengua que es desenvolupa en un context social i una finalitat determinada (Hurtado 2001, 41). En altres paraules, durant aquest procés s'ha de tindre en compte una sèrie d'elements com l'actualització textual, el context, el destinatari i la finalitat, perquè el traductor pugui aplicar les tècniques pertinents i fer front als problemes que planteja el text de manera òptima.

Dins de la traducció, existeixen diversos àmbits socioprofessionals en funció del grau d'especialització del llenguatge. Un dels àmbits per excel·lència dels textos no especialitzats és la traducció literària. Els textos literaris es caracteritzen per una sobrecàrrega estètica, per una desviació respecte del llenguatge general, per ser creadors de ficció i per transmetre emocions al lector. Poden resultar difícils de definir pel fet que no es poden classificar dins d'un marc homogeni, ja que presenten diversos tipus, gèneres o camps temàtics que, moltes vegades, apareixen combinats.

Al mateix temps, però, es poden analitzar les característiques comunes que presenten els textos per a intentar agrupar-los, com van fer Hatim i Mason (citats per Marco 2002, 261). Si seguim els seus criteris d'agrupació, trobem la distinció entre gènere, discurs i tipus de text. Pel que fa al gènere, és la variació textual en funció del tipus de pràctica social de què forma part el text. Per a aquest treball, el text seleccionat pertany al gènere narratiu i, més concretament, al subgènere de la novel·la. Quant al tipus de text, si seguim de nou una classificació feta per Hatim i Mason (citada per Marco 2002, 261), aquesta fa referència a la finalitat que l'usuari vol aconseguir (textos expositius, argumentatius i instructius); en aquest sentit, el text escollit en aquest treball és expositiu.

Com en tot text literari, el fragment que he elegit serveix d'exemple per a analitzar aspectes concrets com el registre, la fraseologia, els referents culturals i els manlleus, els quals tenen un paper rellevant en aquesta obra.

3.2. Problemes, estratègies i tècniques de traducció

En primer lloc, caldria començar per definir la noció de *problema de traducció*. Tanmateix, aquesta qüestió no resulta senzilla per a la Traductologia. Al llarg de la història, diversos estudiosos han elaborat diverses propostes sobre aquesta qüestió.

Un dels autors que ha abordat els problemes de traducció en els seus estudis és Guilford (citats per Hurtado 2001, 281), que els defineix com «una situació para la que el individuo no tiene una respuesta preparada y

adecuada» i, per tant, segons aquest autor, s'ocasionen una immensa varietat de situacions problemàtiques. Així mateix, Nord (citat per Hurtado 2001, 282) defineix els problemes de traducció com «un problema objetivo que todo traductor (independientemente de su nivel de competencia y de las condiciones técnicas de su trabajo) debe resolver en el transcurso de una tarea de traducción determinada». A més, Nord proposa la classificació següent:

- a) Textuals: ocasionats per les característiques particulars del text de partida.
- b) Pragmàtics: ocasionats per la naturalesa de la pràctica traductora mateixa.
- c) Culturals: ocasionats per les diferències en les normes i convencions entre la llengua de partida i d'arribada.
- d) Lingüístics: ocasionats per les diferències estructurals entre la llengua de partida i d'arribada.

Fig. 1: Classificació de problemes de traducció de Nord (citat per Hurtado 2001, 283)

Més recentment, Hurtado (2001, 286) també ha intentat definir els problemes de traducció com a aquelles dificultats (per exemple, lingüístiques, extralingüístiques, etc.) objectives a què el traductor s'enfronta en la tasca de traducció, i n'ha suggerit una classificació:

- a) Lingüístics: associats al codi lingüístic, pla lèxic i morfosintàctic i causats per la diferència entre les llengües.
- b) Textuals: tenen a veure amb la coherència, la progressió temàtica, la cohesió, les tipologies textuals oi l'estil; causats per les diferències de funcionament textual entre les llengües.
- c) Extralingüístics: associats a qüestions temàtiques, enciclopèdiques i culturals; causats per les diferències culturals.
- d) D'intencionalitat: relacionats amb les dificultats de captar la informació del text original
- e) Pragmàtics: causats per l'encàrrec de traducció, les característiques del destinatari i el context en què es du a terme la traducció.

Fig. 2: Classificació de problemes de traducció d'Hurtado (2001)

Una vegada definits els problemes de traducció i els seus tipus, hem de conèixer quin és el procés, en què intervenen raonaments complexos, que ha de seguir el traductor per a resoldre'ls. Segons Sternberg (citat en Hurtado 2001, 281), s'hi distingeixen set etapes ben diferenciades:

1. Identificació del problema
2. Definició i representació del problema
3. Formulació d'una estratègia per a resoldre'l
4. Organització de la informació per a poder aplicar l'estratègia
5. Distribució de recursos
6. Supervisió del procés
7. Avaluació de la solució

Fig. 3: Procés de resolució de problemes de traducció de Sternberg (citat per Hurtado 2001, 281)

Apareix, aleshores, el concepte d'*estratègia de traducció*, que Hurtado (2001, 272) defineix com «un tipus particular de procediments, que serveixen per a resoldre problemes o aconseguir un objectiu». Al mateix temps, Pozo i Postigo (citats en Hurtado 2001, 272) plantegen cinc tipus d'estratègies en funció dels propòsits que es persegueixen:

Adquisició de la informació
Interpretació de la informació
Anàlisi de la informació
Comprensió i organització conceptual de la informació
Comunicació de la informació

Fig. 4: Estratègies de traducció segons Pozo i Postigo (recollides en Hurtado 2001, 272)

A més a més, Hurtado fa la distinció entre els conceptes d'estratègia (explicat anteriorment), mètode i tècnica de traducció. El mètode és la manera en què el traductor aborda el text original en funció de la finalitat i els objectius de la traducció. Hi ha diverses propostes de classificació dels mètodes. La més tradicional és la clàssica oposició *traducció literal* vs. *traducció lliure*, és a dir, traducció paraula per paraula vs. l'adequació o una versió més lliure. Així mateix, Hurtado (2001, 252) elabora una altra classificació dels mètodes de traducció:

- 1) Mètode interpretatiu-comunicatiu: conserva la finalitat de l'original, l'efecte produït en el lector, la funció i el gènere textual mitjançant la comprensió i la reexpressió del sentit.
- 2) Mètode literal: tradueix paraula per paraula, sintagma per sintagma o frase per frase, la morfologia, sintaxi i significat del text original.
- 3) Mètode lliure: no transmet el mateix significat que el text original, però manté funcions similars i la mateixa informació.
- 4) Mètode filològic (traducció erudita, traducció crítica, traducció anotada): afegeix a la traducció notes amb comentaris filològics, històrics, etc.

Fig. 5: Classificació dels mètodes de traducció d'Hurtado (2001, 252)

Cal destacar que, des del punt de vista del nostre treball, per a la realització de la nostra traducció, ens hem basat en el mètode interpretatiu-comunicatiu, és a dir, en la traducció del sentit que conserva la finalitat del TO mitjançant el procés de comprensió, desverbalització i reexpressió del sentit en la LM.

D'altra banda, les tècniques són el «procedimiento verbal concreto, visible en el resultado de la traducción, para conseguir equivalencias traductorales» (Hurtado 2001, 256). Per tant, aquestes només afecten unitats menors del text, a diferència del mètode, (que és una opció global que s'aplica a tot el text), i es veuen reflectides en el resultat de la traducció, al contrari que les estratègies, que estan presents durant tot el procés

de presa de decisions. Malgrat les diferències, existeix una relació entre el mètode escollit i les tècniques utilitzades, que posteriorment analitzarem en el fragment de text que he elegit.

Al llarg de la història, diversos autors han estudiat el concepte de tècnica de traducció i n'ha suggerit nombroses classificacions. Hurtado (2001) duu a terme una revisió exhaustiva de les propostes d'autors com ara Vinay i Darbelnet, Hatim i Mason, Newmark i Vázquez Ayora i, posteriorment, elabora una classificació que pretén unificar criteris i incloure'n les principals categories:

Adaptació	Generalització vs. particularització
Ampliació lingüística vs. compressió lingüística	Modulació
Ampliació vs. elisió	Préstec
Calc	Substitució
Compensació	Traducció literal
Creació discursiva	Transposició
Descripció	Variació
Equivalent encunyat	

Fig. 6: Principals tècniques de traducció segons Hurtado (2001, 269)

A partir de la revisió general que he realitzat de les diverses propostes del panorama investigador i prenent com a punt de partida la classificació d'Hurtado exposada més amunt, en farem una adaptació que utilitzarem per a l'anàlisi de la nostra proposta de traducció:

TÈCNICA	DEFINICIÓ
Adaptació	Substitució d'un element cultural del TO per un altre propi de la cultura receptora.
Ampliació	Introducció de precisions no formulades en el TO.
Calc	Traducció d'una expressió amb el mateix significat o la mateixa estructura que l'expressió del TO.
Compensació	Introducció, en un altre lloc del text, d'un element d'informació o un efecte estilístic que no ha pogut reflectir-se en el mateix lloc en què està situat en el TO.
Condensació	Síntesi de la informació.
Equivalent	Ús d'un terme o expressió reconegut com a equivalent en la LM.
Modulació	Canvi de punt de vista, enfocament o categoria de pensament.
Préstec	Integració d'una paraula o expressió del TO al TM.
Traducció literal	Traducció paraula per paraula d'un sintagma o expressió.
Transposició	Canvi de categoria gramatical.

Fig. 7: Proposta de llista de tècniques de traducció

3.2.1. El registre

Per a poder abordar la qüestió del registre, Marco (2002, 70) utilitza com a punt de partida la caracterització de Halliday (arreglada per Marco 2002, 70), que distingeix tres variables: camp, tenor i mode.

En primer lloc, el camp fa referència a la naturalesa de l'activitat, és a dir, ens indica quina activitat professional o funció social es desenvolupa en el text. El tema és un dels elements que s'hi tenen en compte, però no n'és l'únic. A més, Martin (citada per Marco 2002, 71) proposa una classificació en dos camps: de transmissió oral i de transmissió escrita. En funció del punt en què ens trobem d'aquest *continuum*, el nivell d'especialització serà més elevat (com més pròxims als camps de transmissió escrita) o el lèxic i el grau de tecnicisme serà més baix (com més pròxims als camps de transmissió oral).

Pel que fa al mode, es tracta del canal de producció (fònic o gràfic) i del medi (oral o escrit), incloent-hi, així, el grau de planificació o espontaneïtat del text. Martin també elabora dos *continua* per a aquest aspecte: la distància interpersonal, això és, la possibilitat d'interacció entre els participants del procés comunicatiu i, consegüentment, el grau d'espontaneïtat; i la distància experiencial o el fet que el llenguatge constitueix íntegrament l'acció social o simplement l'acompanya.

L'última variable és el tenor. El tenor és la relació que existeix entre els participants, en altres paraules, el grau de formalitat. Per a poder-lo analitzar, cal tindre en compte la relació de poder (igual/jeràrquica o desigual/no jeràrquica), el grau de familiaritat (alt o baix) i el grau d'implicació afectiva (alt o baix, positiu o negatiu).

Una vegada coneixem aquestes variables, hem de parlar de la importància del registre a l'hora de traduir, ja que aquest determina en part la variació lingüística i fraseològica del text. Abans d'abordar la traducció, el traductor ha d'analitzar la situació comunicativa i distingir el registre o els canvis de registre de l'original (perquè els textos literaris solen contenir-ne més d'un), per a poder elegir un vocabulari i una fraseologia adequats a aquest. En poques paraules, el registre es materialitza en el vocabulari i les estructures lingüístiques del text i, per tant, el traductor l'ha de tindre en compte en el moment de la tria lèxica.

3.2.2. Les unitats fraseològiques

Una de les qüestions presents en el nostre text d'anàlisi és la fraseologia. Segons Corpas (citada per Oltra 2018, 98), la fraseologia és la disciplina lingüística que estudia les unitats fraseològiques de les llengües en tots els vessants. Per a entendre-la, cal definir què són les unitats fraseològiques (UF). Aquesta tasca pot resultar prou complicada, ja que molts estudiosos al llarg de la història (com Corpas, García-Page, Salvador, etc.) han intentat delimitar aquesta noció sense arribar a un consens, tot i que coincideixen en el fet que hi ha dues concepcions de les UF: una de més restringida i l'altra de més àmplia. D'una banda, aquesta «concepció restringida» considera com a UF la combinació fixa d'almenys dues paraules que constitueixen un sintagma dins d'una oració, però no poden funcionar com a tal de forma aïllada (Oltra 2018, 98). D'altra banda, la «concepció àmplia» considera que qualsevol combinació de paraules que presente estabilitat pot constituir una unitat fraseològica, tant si constitueixen una oració per si mateixes com si només en formen

part (Oltra 2018, 98). Considere les dues postures perfectament vàlides i ben defensades pels respectius autors. Tanmateix, crec que, des del punt de vista del meu treball, és més productiva adoptar una postura de concepció restringida. D'aquesta manera, només tindrè en compte les expressions que tinguen almenys dues paraules per poder restringir l'objecte d'estudi i poder establir uns criteris a l'hora de poder identificar les unitats fraseològiques.

Així mateix, la classificació de les UF també compta amb moltes propostes o tipus, que es basen en criteris semàntics, pragmàtics o denominatius. En aquest treball, ens basarem en la classificació proposada per Corpas (recollida per Oltra 2018, 99), que segueix criteris sintacticomorfològics i que divideix les UF en tres categories:

- a) Col·locacions: són sintagmes o seqüències de paraules que no tenen el caràcter d'enunciat complet, és a dir, no constitueixen una oració per si mateixes, però presenten estabilitat.
- b) Locucions: no conformen enunciats complets, però aquests es troben fixats ja no en l'ús, sinó en el sistema de la llengua.
- c) Enunciats fraseològics: constitueixen actes de parla complets, fixats en el discurs o a nivell de la parla. Trobem dos subgrups: les parèmies — els proverbis i els refranys— i les fórmules rutinàries, que es trobarien en funció de la situació comunicativa.

Com ja hem dit, els límits per a conceptualitzar les UF són poc precisos, cosa que provoca dificultats a l'hora de saber com identificar-les en un text. Oltra (2018, 100) afirma que hi ha una sèrie de propietats específiques que reuneixen les UF, en major o menor mesura, i les agrupa en la llista següent:

- La repetició i fixació: que els usuaris de la llengua utilitzen reiterativament una expressió o UF i aquesta estiga recollida en els diccionaris o fonts lexicogràfiques.
- La idiomàtica i el sentit metafòric o figurat: quan una expressió s'utilitza en el seu sentit figurat o presenta alguna anomalia estructural que no permet deduir el significat a partir dels elements que la formen.
- La funció estilística, discursiva i pragmàtica i la desautomatització: una UF es caracteritza per constituir acte de parla per si mateixa i tenir un valor pragmàtic en el discurs. També pot servir de marcador de les relacions textuais o interpersonals i es pot modificar per a aconseguir un determinat efecte estilístic.

A banda de les principals tècniques de traducció de tipus general proposades per Hurtado i que he exposat en l'apartat 3.2 d'aquest treball, Oltra (2016, 97) planteja una llista de tècniques específica per a abordar concretament els problemes que planteja la fraseologia d'un text, la qual farem servir també per a la nostra anàlisi:

TÈCNICA	DEFINICIÓ
UF → UF	Traducció de la unitat fraseològica original (UFO) per una UF en el text meta, tot i que pot presentar algunes modificacions en l'estructura formal, estructura semàntica o funció textual.
UF → No UF	Substitució de la UFO per una expressió que no és una UF, però que manté el mateix significat que l'original.
UF → Recurs retòric relacionat	Traducció de la UFO per un recurs estilístic de la LM
UF → Zero	Omissió de la UFO en el TM
UF → UFO en TM	Traducció de la UFO de forma literal, mantenint-se el significat conceptual, la forma i l'estructura de la unitat fraseològica original i sense ser una UF lexicalitzada en la llengua meta.
No UF → UF	Introducció d'una UF quan en el text original no n'hi ha cap, amb la finalitat de compensar una carència anterior o posterior o per voluntat estilística.
Zero → UF	Creació d'una UF quan en el text original no en tenim cap, per qüestions de compensació o estilístiques.

Fig. 8: Llista de tècniques de traducció específica per a les UF (Oltra, 2016)

3.2.3. Els referents culturals

Més enllà de l'àmbit del context de situació, està el context cultural, que és un ingredient bàsic per a tractar el text. Com diu Marco (2002, 201) «és el nivell semiòtic d'ordre superior als significats purament lingüístics que dota de sentit ple tant aquests significats lingüístics com la seua interacció amb el context de situació». Dit d'altra forma, necessitem conèixer el context cultural per poder entendre els elements lingüístics i la situació del text, perquè aquests poden tindre significats diferents segons les cultures.

Com que el concepte de cultura és molt ampli, trobem diversos autors que han proposat classificacions dels diversos tipus de referents culturals al llarg del temps. Tanmateix, en aquest treball en concret ens centrem en la classificació presentada per Oltra (2005, 77), que en proposa les categories següents:

Naturalesa (ecologia, fauna, flora, vents i altres fenòmens naturals, clima, temps)
Oci, festivitats i tradicions (gastronomia, jocs, llocs d'oci, etc.)
Productes artificials (marques registrades, perfums, cosmètics, etc.)
Religió i mitologia (noms de personatges religiosos, elements litúrgics, etc.)
Geografia (noms de llocs i gentilicis)
Política i economia (lleis, càrrecs públics, administració, etc.)
Història (personatges, esdeveniments, etc.)
Art i literatura (literatura, pintura, música, etc.)
Ciència (ciències naturals, física, química, etc.)

Pel que fa a les tècniques de traducció dels referents culturals, Newmark (citada en Marco 2002, 209) n'elabora una llista a partir de la proposta de Vinay i Darbelnet:

Transferència o manlleu	Anàlisi componencial
Equivalent cultural	Omissió
Neutralització	Parella o combinació de dues tècniques
Traducció literal	Traducció estàndard acceptada
Etiqueta o equivalent aproximat	Paràfrasi, glossa, notes, etc.
Neutralització	Hiperònim

Fig. 10: Llista de tècniques de traducció de referents culturals segons Newmark (Marco 2002)

Més tard, Marco agafa aquesta classificació per a modificar-la i situar-la en un *contínuum*, és a dir, una gradació segons la major o menor intervenció del traductor:

Transferència
Naturalització
Traducció literal
Neutralització
Addició d'informació
Equivalent cultural

Fig. 11: Llista de tècniques de traducció dels referents culturals per a l'anàlisi (Marco 2002)

3.2.4. Els manlleus

La globalització, l'escurçament de les distàncies i els intercanvis culturals han comportat canvis significatius en les llengües, ja que aquestes sofreixen una incorporació constant de nous elements al seu vocabulari. El sistema lingüístic canvia i s'adapta a les realitats socials del moment i un dels principals sistemes d'incorporació de nou lèxic són els manlleus.

Un manlleu és «un element lingüístic, especialment lèxic, que passa d'una llengua a una altra» (Colomer, Fargas i Montes 2006, 151-177). Moltes vegades, s'utilitzen per a designar una realitat conceptual nova que no té cap unitat denominativa en la nostra llengua, tot i que darrere de l'ús d'una forma manllevada hi ha moltes més raons que el justifiquen.

A l'hora de traduir, quan se'ns presenta una forma manllevada, podem reaccionar de diverses maneres (Colomer, Fargas i Montes 2006, 151-177):

- a) Recorrent a formes alternatives en la llengua d'arribada: a través d'un treball específic de normalització i de difusió, es crea una alternativa pròpia del sistema lingüístic d'arribada.

- b) Incorporant la forma original sense cap modificació: fer una adopció directa de l'original, on conservem els trets d'aquest i ens allunyem de la llegua d'arribada. Açò sol ocórrer per diverses raons: es tracta d'una forma estesa en la llengua general; s'utilitza únicament en un àmbit molt restringit; fa referència a realitats físiques o culturals pròpies d'una cultura concreta i allunyades de la cultura d'arribada; és terminologia fixada internacionalment; o són termes provinents d'un antropònim o topònim.
- c) Adaptant la forma original al sistema lingüístic d'arribada (adaptació): adequar un manlleu a les regles de la llengua d'arribada, ja siga a l'ortografia (adaptació fonicogràfica) o a la morfologia (adaptació morfològica).

En el text que he escollit, trobem una gran quantitat de lèxic original ful (que és una de les llengües del Camerun i la llengua materna de l'autora), que apareix sovint intercalat en el discurs i que ajuda el lector a submergir-se completament en els ambients descrits, propis del Camerun actual. Durant el procés de traducció, he hagut de prendre decisions sobre les estratègies i les tècniques que he fet servir a l'hora de traslladar aquests manlleus al TM i que depenen de cada cas, com veurem posteriorment en la nostra anàlisi.

4. METODOLOGIA

4.1. Elecció del text

Elegir l'obra per al nostre treball de final de grau no em va portar massa complicacions. En primer lloc, la meua tutora Lola i jo vam contemplar la possibilitat d'escollir un dels relats breus de Guy de Maupassant, ja que aquests reuneixen les característiques idònies: un text amb prou substància i amb una certa independència per poder-lo analitzar al complet. Tot i això, li vaig proposar el llibre que m'havia llegit feia poc, *Les impatientes*, perquè aquest no havia estat traduït ni a l'espanyol ni al català i, per tant, jo faria una traducció des de zero, cosa que em motivava molt.

Després del vistiplau de Lola, en vam escollir el primer capítol com a objecte d'estudi, perquè és un fragment que, dins del relat, funciona de manera autònoma. Aquest capítol situa el lector en l'espai i el temps de la història, es tracta de la cerimònia de casament que fan a Àfrica quan els pares entreguen les seues filles a un home. Està narrat des del punt de vista d'una dona sotmesa a un matrimoni forçat i explica l'orgull que senten els pares en haver complit el seu deure com a pare, és a dir, en haver cassat les filles, i també mostra com és l'acomiadament de la família. A més, introdueix el principi del malson que estan a punt de viure dues dones, Ramla i Hidou.

4.2. Primera lectura i anàlisi prèvia

Una vegada escollit l'objecte d'estudi, el qual ja havia llegit per oci, en vaig dur a terme una altra lectura general amb l'objectiu de detectar el nivell de dificultat del text i els principals problemes de traducció que presentava. Durant aquesta fase, vaig elaborar una llista que incloïa tots els problemes de traducció del TO, que, a més, vaig agrupar en diversos aspectes.

El primer problema que vaig detectar va ser la presència dels manlleus. El TO utilitza moltes paraules en ful, que és la llengua de l'autora, en comptes de posar-les en francès. Com per exemple, la paraula per excel·lència *munyal*, que al primer capítol apareix 4 vegades, i al llarg del llibre, 77.

Així mateix, vaig trobar referents culturals, encara que en aquest capítol no són molt nombrosos, com poden ser la vestimenta o la beguda. Aquests ens ajuden a situar-nos en la cultura del TO.

Un altre problema que presenta el TO és l'abundància de fraseologia. Trobem un proverbi àrab, ja des de l'inici del capítol. Els proverbis ens mostren quins són els valors més importants per al poble ful, (Ex.: «La patience d'un coeur est en proportion de sa grandeur»). A més, hi ha altres UF (Ex.: «avoir toutes les peines du monde à», «accourir à mon chevet», «faire nos délices», etc.); en aquest sentit, cal parar una especial atenció a aquest tipus d'expressions per tal de traslladar-ne correctament el significat a la llengua d'arribada mitjançant unitats fraseològiques equivalents.

Finalment, hi destaca la traducció del registre, ja que el TO presenta diferents personatges amb relacions de poder diferents. Així doncs, cal analitzar la relació de poder, el grau de familiaritat i el grau d'implicació afectiva dels personatges.

En l'apartat 6 d'aquest treball, analitzarem, de forma qualitativa i quantitativa, aquests problemes de traducció i les tècniques usades en la nostra proposta de traducció.

4.3. Documentació

Per començar el procés documental, vaig buscar informació sobre el llibre, però també sobre l'autora Djaili Amadou Amal, els seus orígens, la seua trajectòria i altres obres.

Pel que fa a la part teòrica d'aquest treball, vaig dur a terme una revisió de la traducció literària a partir de la bibliografia recomanada per la tutora, que incloïa tot allò que hem estat estudiant al llarg de la carrera i que m'ha permès redactar el marc teòric. Posteriorment, i gràcies a açò, he pogut preparar les ferramentes conceptuals necessàries per a la posterior anàlisi de la traducció.

A més a més, he consultat contínuament diccionaris en línia monolingües en català, espanyol i francès, bilingües i en ambdues versions, com són el DNV, Larousse o Wordreference.

4.4. Traducció del text

Gràcies a la revisió teoria prèvia, he tingut en compte en tot moment les tècniques i estratègies de traducció que m'han permès adoptar les solucions més adequades segons el problema que s'ha presentat i he pogut elaborar una traducció òptima i productiva. Tot i això, han aparegut alguns problemes que no havia contemplat, com és la fluïdesa de la llengua. Tot text literari ha de semblar natural i fluid, sempre mantenint l'estil de l'autor i el significat, cosa que ha fet que, en algunes parts, m'allunye un poc del TO.

4.5. Revisió i control de qualitat

La traducció ha estat corregida i revisada detalladament, tant el conjunt global del treball, passant del contingut fins a l'ortografia, com la correcta aplicació del full d'estil triat.

5. PROPOSTA DE TRADUCCIÓ

LES IMPACIENTS

RAMLA

«La paciència d'un cor és proporcional a la seua grandesa».

Proverbi àrab

I

«Paciència, filles meues! *Mumyal!* Aquest és l'únic valor del matrimoni i de la vida. Aquest és valor real de la nostra religió, de les nostres tradicions, del *pulaaku*. Integreu-lo en la vostra vida futura. Graveu-lo al cor, repetiu-lo en la ment! *Mumyal*, mai heu d'oblidar-lo!», diu mon pare amb una veu greu.

Estic amb el cap baix, les emocions m'envaeixen. Les ties ens han portat, a Hidou i a mi, fins a la cambra del pare. A fora, l'emoció causada pel doble casament arriba al pinacle. Els cotxes ja estan aparcats. Les famílies polítiques esperen, impacients. La xicalla, emocionada per l'ambient festiu, crida i balla al voltant dels vehicles. Les nostres amigues i germanes menors, sense ser conscients de l'angoixa que ens envaeix, romanen al nostre costat. Elles ens envegen i somnien el dia en què també seran les reines de la festa. Els griots, acompanyats de llaütistes i tamboriners, hi són presents. Ells canten a plena veu unes lloances en honor a la família dels nous gendres.

Mon pare està assegut en la seua butaca preferida. Assaboreix tranquil·lament una tassa de te aromatitzat amb clau d'espècia. Hayatou i Oumarou, els meus oncles, també estan ací, envoltats d'alguns amics íntims. Se suposa que aquests homes ens donaran els últims consells, enumeraran els futurs deures que tindrem com a esposes i després s'acomiaran de nosaltres, no sense abans donar-nos la seua benedicció!

«*Mumyal*, filles meues, perquè la paciència és una virtut. Déu estima les persones pacients», repeteix mon pare, impertorbable. «Hui he complit el meu deure com a pare amb vosaltres. Us he criat, us he educat i hui us entregue a homes responsables! Ja sou adultes, més aviat, dones! Ja esteu casades i deveu respecte i consideració als vostres marits».

Comprove que el mantell cau i m'envolta correctament. És un sumptuós *alkibbare*. Estic asseguda amb la meua germana Hindou als peus del pare sobre una catifa turca de color roig viu, que contrasta amb les nostres túniques fosques. Ens envolten les ties que, designades per a ser les nostres grans *kamo*, assumeixen el paper de dames d'honor. Com en cada casament, Goggo Nenné, Goggo Diya i les seues acòlites amb prou feines poden ocultar la seua emoció. Els seus gemecs són els únics a pertorbar el silenci. Les llàgrimes caven profunds solcs en les seues galtes arrugades. Sense fals pudor, mostren els ulls enrogits. A través de nosaltres, reviu el seu propi casament. A elles també les van portar davant els seus pares per a dir un últim adeu i van rebre els consells de vida que es transmeten de generació en generació a cada nòvia.

«*Mumyal*, filles meues!», diu el meu oncle Hayatou. Després fa una pausa i s'aclareix la gola abans d'enumerar en to seriós:

«Respecteu les cinc oracions diàries.

«Llegiu l'Alcorà perquè els vostres descendents estiguen beneïts.

«Temeu el vostre Déu.

«Sigueu submises als vostres marits.

«Allunyeu la ment de les distraccions.

«Sigueu la seua esclava i ell serà el vostre captiu.

«Sigueu la seua terra i ell serà el vostre cel.

«Sigueu el seu camp i ell serà la vostra pluja.

«Sigueu el seu llit i ell serà la vostra cabanya.

«No estiguen mai malhumorades.

«No menyspreu un regal, no el torneu.

«No us enfadeu.

«No parreu massa ni sigueu indiscretes.

«No sigueu disperses.

«No supliqueu, no exigiu res.

«Sigueu pudoroses.

«Sigueu agraïdes.

«Tingueu paciència.

«Sigueu discretes.

«Valoreu-lo perquè us honre.

«Respecteu la seua família i sotmeteu-vos a ella perquè aquesta us ajude.

«Ajudeu el vostre marit.

«Conserveu la seua riquesa.

«Conserveu la seua dignitat.

«Conserveu el seu apetit.

«No deixeu mai que patisca fam a causa de la vostra peresa, el vostre mal geni o el vostre menjar mal preparat.

«Preserveu la seua vista, la seua oïda, el seu olfacte.

«Que els seus ulls no hagen d'enfrontar-se mai a tot el que és roï de la vostra casa o del vostre menjar.

«Que la seua oïda no haja de sentir mai obscenitats o insults que isquen de la vostra boca.

«Que el seu nas no haja d'olorar mai allò que empesta del vostre cos o a la vostra casa, que només faça olor de perfum i encens.»

Eixes paraules se m'incrusten a la ment. Sent com se'm trenca el cor quan soc conscient que està a punt de fer-se realitat el malson d'aquests últims dies.

Fins a l'últim moment, ingènua de mi, he esperat que es produïska un miracle que em salve d'aquest calvari. Una ira impotent i muda m'asfixia. Tinc ganes de trencar-ho tot, de cridar, de bramar. La meua germana no pot contenir les llàgrimes i sanglota. S'ofega. Busque la seua mà i li l'agafe amb força per a consolar-la. Davant la seua angoixa, em sent forta malgrat el meu dolor. Ara que em separe d'Hindou, encara l'estime més.

«Que els vostres pares no coneguen mai els assumptes desagradables de la vostra casa, guardeu en secret els conflictes conjugals, no cultiveu l'aversion entre les dues famílies, perquè vosaltres us reconciliareu, però l'odi que sembreu persistirà», afegeix l'oncle Hayatou.

Després d'un silenci, el meu pare prossegueix amb el mateix to seriós i autoritari:

«A partir d'ara, pertanyeu al vostre marit i li deveu submissió total, establida per Al·là. Sense el seu permís, no teniu dret a eixir, ni tan sols a vindre al meu abric! D'aquesta manera, i només amb aquesta condició, sereu unes esposes com Déu mana!»

L'oncle Oumarou, que ha romàs en silenci fins aleshores, afegeix:

«Recordeu sempre que, perquè una dona continue semblant agradable al seu marit, en cada trobada, ha de perfumar-se amb el seu perfum més preuat, vestir-se amb les seues gales més belles, adornar-se amb joies... i molt més! El paradís d'una dona està als peus del seu marit».

Fa una pausa com per a donar-nos temps a reflexionar, després es torna cap al seu germà, el menor, i conclou:

—Hayatou, fes el *do'a*, pronuncia l'oració. Que Al·là els concedisca la felicitat, beneïska la seua nova llar amb una descendència abundant i els atorgue la benedicció de la *baraka*. Finalment, que Al·là concedisca a cada pare la felicitat de casar la seua filla!

— *Amine!*— respon el meu pare. Després es dirigeix a les meues ties— Aneu-vos-en. Els cotxes estan esperant.

Goggo Nenné em pega un colp amb el colze. Amb un fil de veu, done les gràcies a mon pare i després als meus oncles. Per a sorpresa de tots, Hindou es llança plorant als peus del pare, el qual es queda estupefacte, i suplica:

—Per favor, *Baaba*, escolte'm. No vull casar-me amb ell! Per favor, deixe que em quede ací.

— Però que dius, Hindou?

— No estime Moubarak! —diu ella desfeta en plors—. No vull casar-me amb ell.

El meu pare a dures penes mira a l'adolescent tirada als seus peus. Tornant-se cap a mi, ordena amb calma:

«Vinga! Que Al·là els concedisca la felicitat.»

I això és tot. Eixe és tot l'acomiadament per part de mon pare, a qui no tornaré a veure possiblement fins d'ací a un any, si tot va bé.

En aquell moment, malgrat la distància que sempre ha existit entre tots dos, hauria volgut que em parlara, que em diguera que em trobaria a faltar. Esperava que em diguera que m'estimava, que em murmurara que sempre seria la seua xiqueta, que aquesta casa sempre seria la meua llar i que sempre seria benvinguda ací. Però sé que això no és possible en la vida real. No estem en una d'eixes telenovel·les d'amor que alimenten els nostres somnis d'adolescents, ni en una de les novel·les sentimentals que tant ens encisaven. No som ni les primeres ni les últimes filles que el meu pare i els meus oncles casaran. Ben al contrari, ells estan molt contents d'haver complit amb el seu deure amb èxit. Des que érem menudes, han estat esperant ansiosament el moment en què ens confien, verges, a un altre home i, per fi, s'alliberen de les seues responsabilitats.

Les ties ens porten fins a la sortida, estem cobertes pels vels. Hi ha tantes dones esperant al pati gran que la meua mà es desprén de la d'Hindou. No puc dir-li ni una sola paraula. De nou, em porten fins al cotxe que m'espera, entre els crits joiosos de les dones. Mire Hidou per última vegada i la veig, plorant, desesperada. La introdueixen dins del segon cotxe sense pietat.

6. ANÀLISI

6.1. El registre

Per a dur a terme una anàlisi qualitativa del registre, cal analitzar el tenor, és a dir, la relació que existeix entre els personatges de l'obra. Trobem que hi ha una relació jeràrquica evident, ja que la figura de la dona està sotmesa a l'home i, per tant, està per davall d'aquest, cosa que afecta la manera d'adreçar-se entre ells.

En primer lloc, veiem la relació entre, d'una banda, les filles i, d'altra banda, el pare i els oncles. Tot i que podem pensar que es tracta d'una relació de proximitat per la relació de parentiu, en realitat, no és així. El pare i els oncles són més majors, per tant, els deuen respecte i, a més, manen d'elles. És per això que he decidit utilitzar «vosté» o «vostés» cada volta que les filles s'adrecen a ells. Tanmateix, vull destacar que en el TO, no marquen aquesta jerarquia amb el «vosté». S'adrecen a ells de «tu», com en l'exemple: «S'il te plaît, Baaba, écoute-moi : je ne veux pas me marier avec lui ! S'il te plaît, laisse-moi rester ici». Açò ha fet replantejar-me la meua elecció, perquè, normalment, en francès s'utilitza més el «vosté» que en català; però, finalment he decidit deixar-ho d'aquesta manera: «Per favor, Baaba, escolte'm. No vull casar-me amb ell! Per favor, deixe que em quede aquí». Considere que és una bona solució per a marcar aquesta jerarquia i, al mateix temps, plasmar la impertorbabilitat del pare en l'escena.

Així mateix, el pare i els oncles es dirigeixen a les filles de «tu». Concretament en aquest fragment, utilitzen la segona persona del plural, «vosaltres», perquè són les filles i ells estan per damunt. A més, entre les filles (Ramla i Hidou) es parlen amb la segona persona del singular, perquè tenen el mateix nivell de formalitat.

Quant als criteris de traducció, ens podríem plantejar com traduiríem la manera d'adreçar-se entre els marits i les dones. No podem oblidar que és una societat en què la dona està sotmesa al seu marit una vegada contrauen matrimoni. Encara que açò no ho podem aclarir en el primer fragment perquè no s'hi reflecteix, n'he vist d'altres en què s'adrecen de «tu» tant de les dones als marits com al contrari. Per tant, tot i la posició de superioritat de l'home, deixaria el «tu», perquè, com que estan casats, comparteixen un cert grau d'intimitat i confiança i sonaria massa forçat parlar de «vosté».

6.2. Les unitats fraseològiques

Començarem per l'anàlisi qualitativa en què avaluarem les diverses tècniques utilitzades per a resoldre els problemes que han sorgit en el procés de traducció, a partir d'exemples concrets del TO i TM.

Al principi de l'obra apareix un tipus d'unitat fraseològica que és el proverbi. En aquest cas es tracta d'un proverbi àrab:

« La patience d'un cœur est en proportion de sa grandeur. » Proverbe arabe.	«La paciència d'un cor és proporcional a la seua grandesa». Proverbi àrab
---	---

Fig. 12: Exemple d'aplicació de tècnica UF → UFO en TM

Al Camerun, i a l'Àfrica en general, els proverbis són l'expressió del saber d'un poble en relació amb la seua experiència i les seues creences. A més, es construeix a partir del model de vida i la visió del món dels fuls, per tant, a través d'ells, podem conèixer el seu codi de valors. Amb aquest proverbi concretament, el lector sap, ja des de la primera pàgina de l'obra, quin és el valor més important per al poble ful, la paciència, que a més és un element fonamental en aquesta obra. En un primer moment, m'havia plantejat traduir-lo per un equivalent, com podria ser el refrany «amb paciència es guanya el cel». Tanmateix, he considerat que no transmetia el mateix significat. Per consegüent, he optat per la traducció literal (UF → UFO en TM), mantenint el significat conceptual, la forma i l'estructura de la UF, i he indicat que es tracta d'un proverbi àrab. D'aquesta manera, deixo clar el que he explicat abans: que es tracta d'un proverbi propi àrab i que mostra un valor fonamental d'aquesta cultura, el qual es denuncia al llarg de l'obra.

Una altra tècnica utilitzada ha sigut l'equivalent, és a dir, UF → UF, com ocorre en aquests casos:

Ils chantent à tue-tête des louanges en l'honneur de la famille et des nouveaux gendres.	Els canten a plena veu unes lloances en honor a la família dels nous gendres.
---	--

Fig. 13: Exemple d'aplicació de tècnica UF → UF

En francès, «chanter à tue-tête» és una expressió formada per la locució adverbial *à tue-tête* que sovint va acompanyada del verb *chanter*. Aquesta vol dir «en veu molt alta, més alta de l'habitual». Llavors, he anat al diccionari de sinònims de frases fetes de M. Teresa Espinal per veure si trobava una expressió que volia dir «cridar» o «cantar fort» i he trobat l'equivalent en valencià: «cantar a plena veu», que també és una locució.

Comme à chaque mariage, Goggo Nenné, Goggo Diya et leurs acolytes ont toutes les peines du monde à cacher leur émotion.	Com en cada casament, Goggo Nenné, Goggo Diya i les seues acòlites amb prou feines poden ocultar la seua emoció.
--	---

Fig. 14: Exemple d'aplicació de tècnica UF → UF

Aquesta locució verbal en el TO vol dir «tindre dificultats per fer alguna cosa, que costa dur a terme alguna acció, dificultosament». Aleshores, he trobat un equivalent en la LM que és la locució adverbial «amb prou feines». L'estructura canvia respecte de l'original, ja que no utilitza el verb tenir, però expressa el mateix significat amb una locució pròpia de la CM.

Je n'aime pas Moubarak ! fait-elle, en sanglotant de plus belle . Je ne veux pas me marier avec lui. »	— No estime Moubarak! —diu ella desfeta en plors —. No vull casar-me amb ell.
---	--

Fig. 15: Exemple d'aplicació de tècnica UF → UF

En francès, aquesta UFO està constituïda pel verb *sangloter* («gemegar») i la locució adverbial *de plus belle* (que significa «intensament»), per la qual cosa s'utilitza per a indicar que una persona està plorant moltíssim. Aleshores, en valencià he fet servir una UF equivalent que expressa exactament el mateix significat: «desfer-se en plors».

Així mateix, hi ha hagut algunes ocasions en què no ha sigut possible trobar una expressió equivalent en la LM o l'expressió trobada no era adequada i he fet servir la paràfrasi, és a dir, UF → no UF. Per exemple:

Nous ne sommes pas dans un des feuilletons télévisés importés qui meublaient nos rêves d'adolescentes ni dans un des romans à l'eau de rose dont nous avons fait nos délices .	No estem en una d'eixes telenovel·les d'amor que alimenten els nostres somnis d'adolescents, ni en una de les novel·les sentimentals que tant ens encisaven .
---	--

Fig. 16: Exemple d'aplicació de tècnica UF → no UF

La locució verbal en francès «faire ses délices de quelque chose» vol dir «sentir un plaer extrem fent alguna cosa, gaudir, adeltar o delectar». En buscar un equivalent, he vist que les opcions en valencià eren totes massa col·loquials i baixaven prou el registre, com «passar-s'ho pipa», «passar-s'ho bomba». També he trobat «fer les delícies», però, podria considerar-se un calc. Per tant, tot i l'existència d'aquesta expressió en català, he preferit utilitzar un verb que transmetria el mateix significat.

Goggo Nenné me pousse du coude .	Goggo Nenné em pega un colp amb el colze .
---	---

Fig. 17: Exemple d'aplicació de tècnica UF → no UF

En aquest cas, «pousser quelqu'un du coude» és una col·locació que vol dir pegar un colp amb el colze. L'opció que he considerat més adequada per a traduir aquesta col·locació ha sigut la paràfrasi, amb la qual he intentat transmetre el mateix significat de l'original però amb una estructura diferent.

Finalment, i per a compensar les vegades en què no he pogut substituir una UFO per un equivalent en la LM, he utilitzat la tècnica de compensació (no UF → UF). He decidit fer açò per a salvar la riquesa fraseològica del text original i mantenir-ne un equilibri al llarg del text. Ací en trobem alguns casos:

Ainsi, et à cette seule condition, vous serez des épouses accomplies !	D'aquesta manera, i només amb aquesta condició, sereu unes esposes com Déu mana!
---	---

Fig. 18: Exemple d'aplicació de tècnica no UF → UF

En el TO, el pare i els oncles enumeren una sèrie de normes que les filles han d'acomplir una vegada contrauen matrimoni, com respectar el seu marit i respectar Al·là. Només si les compleixen, poden ser bones esposes, és el que s'espera d'elles. És per això que, en un primer moment, em vaig plantejar traduir aquesta frase per «sentireu realitzades com a esposes» o «esdevindreu unes esposes de cap a peus». Tanmateix, en valencià existeix la locució adverbial «com Déu mana», que vol dir «degudament, correctament, com ha de ser» i que, a més, s'ajusta perfectament al context, ja que són molt religiosos i en eixa mateixa frase mencionen Al·là.

D'une voix sourde , je remercie mon père, puis mes oncles.	Amb un fil de veu , done les gràcies a mon pare i després als meus oncles.
---	---

Fig. 19: Exemple d'aplicació de tècnica no UF → UF

Ací he optat per utilitzar la locució en LM «amb un fil de veu», perquè, d'una banda, expressa el significat de l'original (amb veu molt feble) i, per altra banda, aporta riquesa estilística al text, cosa que és una de les característiques principals dels textos literaris.

Pel que fa a l'anàlisi quantitativa, hem extret les següents dades:

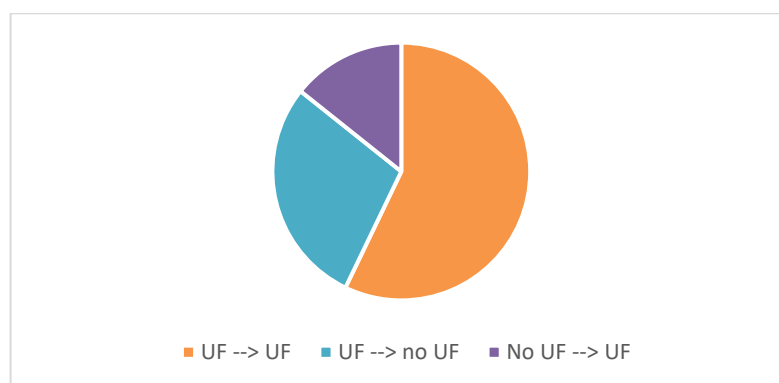

Fig. 20: Anàlisi quantitativa de l'ús de tècniques de traducció per a la fraseologia

A partir de la lectura i l'anàlisi del TO i TM, hem trobat 14 exemples d'aplicació de tècniques de traducció per a la fraseologia. D'eixos exemples, he aplicat 8 voltes la tècnica de l'equivalent (UF → UF), que correspon a un percentatge del 57,1%; 4 voltes la tècnica de paràfrasi (UF → no UF), això és un 28,6%; i 2 voltes la compensació (no UF → UF), un 14,3%.

Segons aquestes dades podem dir que, en la meua traducció, hi ha una clara voluntat de preservació fraseològica, cosa que no és gens estrany, ja que la fraseologia aporta una riquesa estilística al text important

que he volgut conservar en el TM. No obstant això, no sempre ha estat possible trobar un equivalent i he recorregut a la paràfrasi. Per acabar, he compensat la pèrdua d'algunes UF introduint una UF en una altra part del text en què es parteix d'un segment que no conté una UFO.

6.3. Els referents culturals

Quant a l'anàlisi qualitativa, analitzarem, mitjançant exemples concrets, quines tècniques han estat emprades per a resoldre els problemes de traducció. En primer problema que hem trobat al TO és:

Mes tantes nous ont amenées, Hindou et moi, dans l' appartement de notre père.	Les ties ens han portat, a Hidou i a mi, fins a la cambra del pare.
---	--

Fig. 21: Exemple d'aplicació de la tècnica de neutralització

En un principi, durant la primera lectura del text, no havia marcat la paraula «appartement» com a problemàtica. Tanmateix, durant el procés de traducció, sí que em va comportar problemes, ja que traduir-lo de manera literal com a «apartament» suposa no transmetre el sentit correcte. A l'Àfrica, com existeix la poligàmia imposada, el marit, les diverses esposes i els fills o les filles d'aquests viuen en un terreny amb diverses cambres, no en un apartament com els que tenim en la CM. Així mateix, els fills i les filles tenen prohibit entrar a l'habitació del pare, només hi van el dia del casament, com és el cas en aquest capítol. És per això, que he fet una neutralització a partir dels coneixements que he adquirit sobre la CO, perquè el lector no es faci una imatge que no correspon a la realitat de l'Àfrica actual. Si seguim la classificació de referents culturals d'Oltra (2005) que hem vist al marc teòric, aquest s'inclouria dins de tradicions.

També he utilitzat la tècnica de traducció literal en alguns casos:

Les griots , accompagnés de joueurs de luth et de tambourin, sont là.	Els griots , acompanyats de llaütistes i tamboriners, hi són presents.
--	---

Fig. 22: Exemple d'aplicació de la tècnica de traducció literal

Primerament, he buscat el significat de «griot» al Diccionari Normatiu Valencià. Segons aquest, el griot és «en alguns pobles de l'Àfrica nord-occidental, persona que exerceix diverses funcions socials relacionades amb la transmissió de la cultura, com ara contar i recitar els mites i les llegendes de la comunitat». Per tant, com el sentit és el mateix que en francès, «en Afrique noire, membre de la caste des poètes musiciens ambulants, dépositaires de la culture orale et réputé être en relation avec les esprits» (Larousse), i com que «griot» és una paraula acceptada al diccionari, he deixat la traducció literal.

Il sirote tranquillement un verre de thé parfumé au clou de girofle .	Assaboreix tranquil·lament una tassa de te aromatitzat amb clau d'espècia .
--	--

Fig. 23: Exemple d'aplicació de la tècnica de traducció literal

Als països d'Àfrica solen beure molt de te, aleshores, en tenen de molts tipus i, a més, utilitzen moltes espècies. El que he fet per a saber de quin te es tracta ha sigut buscar al Termcat el terme «girofle», que no només m'ha donat l'explicació sinó també la traducció d'aquest. Per a comprovar que sí que existeix el clau d'espècia i que aquest s'utilitza per a cuinar, vaig buscar en una tenda a granel en línia on venen moltes espècies i em va aparèixer una explicació més extensa sobre el clau d'espècia. Dins de la classificació, es tracta d'un producte artificial.

Je vérifie que mon manteau tombe bien autour de moi. C'est une somptueuse <i>alkibbare</i> .	Comprove que el mantell cau i m'envolta correctament. És un sumptuós <i>alkibbare</i> .
---	--

Fig. 24: Exemple d'aplicació de la tècnica de traducció literal

He decidit traduir-lo de manera literal «mantell», ja que fa referència a l'*alkibbare* que porten les dones en el casament. En buscar una imatge d'*alkibbare*, he vist que és el mateix que un mantell, cosa que he comprovat amb la definició d'aquest al DNV «mantell: 1. m. vestidura en forma de capa subjecta al cap o als muscles. 2. m. Capa que cobreix o protegeix a algú o alguna cosa». Segons la classificació, entra dins de la religió.

En últim lloc, he utilitzat la tècnica de naturalització en el cas exposat a continuació:

À partir de maintenant, vous appartenez chacune à votre époux et lui devez une soumission totale, instaurée par Allah .	A partir d'ara, pertanyeu al vostre marit i li deveu submissió total, establida per Al·là .
--	--

Fig. 25: Exemple d'aplicació de la tècnica de naturalització

He decidit fer ús de la tècnica de naturalització, és a dir, adaptar el manlleu del mot original a les convencions lingüístiques de la llengua d'arribada, perquè segons l'Enciclopèdia Catalana, Al·là és el nom amb què hom designa Déu a l'islam. Aquest referent també és de tipus religiós i, a més, té tradició de traducció, perquè és un nom que es tradueix a diverses llengües.

Amb tot açò, hem obtingut les dades següents per a l'anàlisi quantitativa:

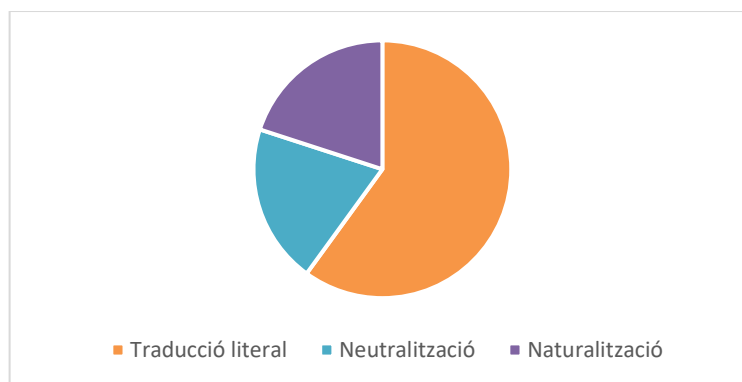

Fig. 26: Anàlisi quantitativa de l'ús de tècniques de traducció per als referents culturals

En el TM, he trobat 5 exemples d'aplicació de tècniques de traducció per als referents culturals. La tècnica més utilitzada ha sigut la traducció literal, 3 voltes, això és, un 60%. Després també he fet servir la neutralització i naturalització, una vegada cadascuna, és a dir un 40% entre les dues.

A partir d'aquestes dades, veiem que la tècnica predominant és la traducció literal, perquè la meua intenció ha sigut tindre present la cultura fula en tot moment i endinsar el lector en aquesta cultura. Quan no ha sigut possible perquè el lector es podia endur una imatge equivocada, he optat per altres tècniques que, tot i això, també fan referència a la CO.

6.4. Els manlleus

Per a dur a terme l'anàlisi qualitativa, el primer terme a examinar és *munyal*:

Patience, mes filles ! Munyal !	Paciència, filles meues! Munyal !
--	--

Fig. 27: Exemple d'aplicació de la tècnica del préstec

Munyal , mes filles, car la patience est une vertu.	« Munyal , filles meues, perquè la paciència és una virtut.
--	--

Fig. 28: Exemple d'aplicació de la tècnica del préstec

La tècnica que he utilitzat ha sigut el manlleu o préstec, sense adaptar, perquè pense que és un terme important al llarg del llibre. *Munyal* significa en llengua fula «paciència», «resistència», «perseverança» i «autocontrol». Aquesta paraula s'adreça a les dones al llarg de la seua vida, ja que són uns valors que s'esperen d'elles i que ens mostren quin és el paper de la dona en eixa cultura, i, sobretot, a les joves que estan a punt de casar-se i deuen submissió total al seu marit. Conseqüentment, no he vist adequat traduir-lo com a «paciència», perquè engloba més valor, s'entén pel context i, deixant-lo, mantenim la referència a la cultura fula.

Altres exemples en què he deixat el manlleu és:

Telle est la vraie valeur de notre religion, de nos coutumes, du pulaaku .	Aquest és valor real de la nostra religió, de les nostres tradicions, del pulaaku .
---	--

Fig. 29: Exemple d'aplicació de la tècnica del préstec

Je vérifie que mon manteau tombe bien autour de moi. C'est une somptueuse alkibbare .	Comprove que el mantell cau i m'envolta correctament. És un sumptuós alkibbare .
--	---

Fig. 30: Exemple d'aplicació de la tècnica del préstec

En els dos casos he pogut deixar el manlleu sense cap necessitat d'aclarir-lo, perquè en l'oració mateixa del TO ja està l'explicació i, per tant, el lector el pot entendre. En el cas de *pulaaku*, aquest consisteix en un conjunt de valors socioculturals i un codi de conducta, amb alguns principis com el *munyal*, la dignitat, la modèstia i el decòrum, que la comunitat fula ha de respectar i són d'especial importància per a la dona que es casa. Tot açò es pot entendre amb la paraula que apareix a la frase anterior «costumes», que fa que s'entenga el significat que *pulaaku*. Quant a *alkibbare*, el mantell que porten les dones el dia de la boda, just en l'oració anterior menciona el mantell, cosa que fa aquest manlleu perfectament comprensible.

Tanmateix, hi ha alguns casos en què he combinat la tècnica del préstec amb un xicotet descriptor, és a dir, he utilitzat la tècnica d'ampliació, perquè he considerat que el destinatari necessita un poc més d'explicació per a entendre el manlleu. Per exemple:

Hayatou, fais le <i>do'a</i> , prononce la prière. Qu'Allah leur accorde le bonheur, gratifie leur nouveau foyer d'une progéniture nombreuse et leur donne la baraka .	Hayatou, fes el <i>do'a</i> , pronuncia l'oració. Que Al·là els concedisca la felicitat, beneïska la seua nova llar amb una descendència abundant i els atorgue la benedicció de la baraka .
---	---

Fig. 31: Exemple d'aplicació de la tècnica del préstec amb ampliació

Com podem veure, he afegit «la benedicció de la *baraka*», perquè he pensat que el lector no pot entendre que vol dir «*baraka*» pel context, però, al mateix temps, he volgut mantindre el manlleu, per anar en consonància amb l'estratègia que estic utilitzant basada a deixar els manlleus sempre que siga possible, per tal de conservar en la traducció el regust de la cultura original.

Quan no era possible mantenir el manlleu, he recorregut a la modulació:

Déjà, on me dirige sous les youyous vers la voiture qui m'attend.	De nou, em porten fins al cotxe que m'espera, entre els crits joiosos de les dones .
--	---

Fig. 32: Exemple d'aplicació de la tècnica de la modulació

He pres la decisió de no deixar el manlleu perquè no s'entendria el significat. Aleshores, he buscat el significat del terme *youyous* i he trobat que és un crit musulmà utilitzat en les festivitats, en la benvinguda de la núvia i en la seua preparació per a la boda. En castellà, sí que té un nom concret, *Zaghareet* o *sagarit*, però en valencià, no. Per tant, he optat per parafrasejar-lo.

Si anem a l'anàlisi quantitativa, tenim les dades següents:

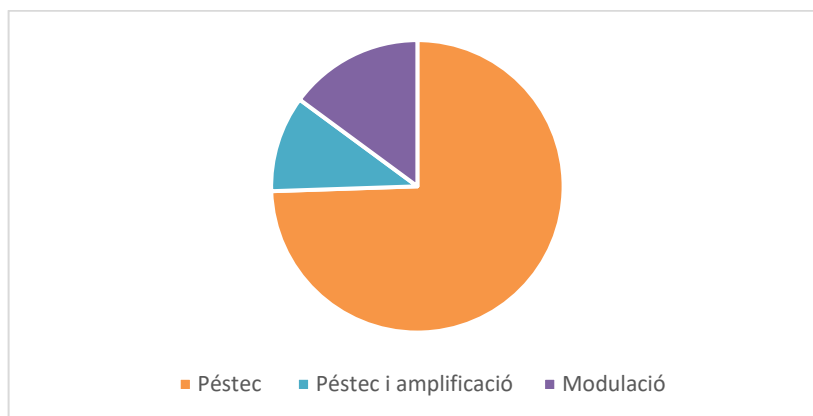

Fig. 33: Anàlisi quantitativa de l'ús de tècniques de traducció per als manlleus

En el nostre text, han aparegut un total de 9 exemples d'aplicació de tècniques de traducció per als manlleus. Entre aquests exemples, la tècnica del préstec, l'he utilitzada 7 voltes, que correspon a un percentatge del 77,8%; el manlleu amb l'ampliació, 1 vegada, això és un 11,1%; i la de la modulació, 1 vegada, 11,1%.

Segons aquestes dades podem dir que en la meua traducció he aplicat, principalment, la tècnica del préstec, perquè, com ja vaig avançar en la introducció, jo volia donar-li a la meua traducció eixe regust de la cultura original, conservant les paraules que apareixen en ful. No obstant això, hi ha hagut alguns casos en què he combinat aquesta tècnica amb la de l'amplificació o bé he fet servir la modulació, sobretot quan he considerat que el destinatari de la traducció necessitaria més informació per a entendre el significat del terme original. En poques paraules, podem assegurar que he seguit una estratègia més estrangeritzadora, ja que he considerat important que el lector se sentira endinsat en la cultura fula en tot moment.

7. CONCLUSIONS

Aquest treball de final de grau reflecteix totes les fases del procés de traducció, des de l'elecció de l'obra i la primera lectura, passant per la traducció d'aquesta i la posterior anàlisi. Tot açò s'ha fet d'una manera analítica i detallada, hem distingit clarament les diferents fases per a ser-ne conscients de cadascuna, ja que, sobretot en els últims anys del grau i una volta en el món professional, automatitzem aquestes fases, els límits de les quals es tornen més difusos, i això fa que resulte més difícil saber diferenciar els problemes i poder aplicar les tècniques pertinents per a esmenar-los.

Tot i que he aplicat tots els coneixements traductològics que he assolit durant el grau, la revisió teòrica inicial ha sigut imprescindible per a assentar les bases conceptuals de la traducció literària. A més, açò m'ha ajudat en el procés de traducció i la posterior anàlisi de la proposta de traducció.

Com a reflexió dels resultats de l'anàlisi, he seguit el mètode que he establert a l'inici, el mètode interpretatiu-comunicatiu, atés que, en general, he conservat la finalitat de l'original, l'efecte produït en el lector, la funció i el gènere textual, allunyant-me del text quan ha sigut necessari i mantenint la riquesa estilística de l'original. Respecte a la fraseologia, hi ha una clara intenció de preservació fraseològica quan apareix una UF al TO. Quan no és possible trobar un equivalent, utilitzem la compensació per a mantenir un dels trets fonamentals de la traducció literària, això és, la riquesa estilística. Quant als referents culturals i els manlleus, els he intentat conservar, perquè reflecteixen la cultura original. Per a donar veu a la cultura fula i a les dones que viuen oprimides al Camerun, he volgut fer servir una estratègia més estrangeritzadora. D'aquesta manera, el lector sap en tot moment que els fets que es narren ocorren a l'Àfrica actual.

Gràcies a aquest treball, he fet una modesta aportació a la pràctica de la traducció i a l'estudi d'aquesta a través de la traductologia. Així mateix, he complert els objectius establerts des de l'inici, considere haver demostrat que he assolit els coneixements traductològics que s'imparteixen durant el grau i haver consolidat la competència traductora.

Finalment, a través de l'aplicació de les tècniques de traducció per a cada problema concret i de l'elecció conscient dels mots utilitzats, he donat veu a «*la voix des sans voix*» i he ajudat a transmetre una realitat que pot ser els lectors valencians no coneixien i a la qual ara ja tenen accés.

8. REFERÈNCIES

Acadèmia Valenciana de la Llengua. 2014. *Diccionari normatiu valencià*. València. <https://www.avl.gva.es/lexicval/>

Amadou Amal, Djaili. 2020. *Les impatientes*. París: Éditions Emmanuelle Collas.

Apat, Inés. 2021. *Entrevista a la escritora Djaili Amadou Amal: un activismo derivado de la escritura*. Asociación para las Naciones Unidas en España. https://fuentedevida.anue.org/wp-content/uploads/2021/03/ES_ENTREVISTA-A-LA-ESCRITORA-DJAILI-AMADOU-AMAL-UN-ACTIVISMO-DERIVADO-DE-LA-ESCRITURA.pdf

Casafrica. 2020. *Djaili Amadou Amal*. Las Palmas de Gran Canaria <https://www.casafrica.es/es/persona/djaili-amadou-amal#>

Colomer Artigas, Rosa; Fargas Valero, Francesc Xavier; Montes Pérez, Dolors. 2006. «Noves perspectives sobre els manlleus». *Estudis Romànics*, 28, 151-177, TERMCAT, <https://raco.cat/index.php/Estudis/article/view/311467>

Enciclopèdia Catalana. *Diccionari de la llengua catalana multilingüe*. Barcelona. <http://www.multilingue.cat/>

Enciclopèdia Catalana. *Gran diccionari de la llengua catalana*. Barcelona. <http://www.enciclopedia.cat/diccionaris/gran-diccionari-de-la-llengua-catalana>

Espinal Farré, M. Teresa. 2006. *Diccionari de sinònims de frases fetes*. Barcelona i València: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, Publicacions de la Universitat de València i Publicacions de l'Abadia de Montserrat. <https://dsff.uab.cat/>

Generalitat de Catalunya, Institut d'Estudis Catalans i Centre de Terminologia TERMCAT. *Optimot. Consultes lingüístiques*. Barcelona. <http://www.gencat.cat/optimot/>

Hurtado Albir, Amparo. 2001. *Traducción y traductología: Introducción a la traductología*. Madrid: Cátedra.

Institut d'Estudis Catalans i Institució Francesc de Borja Moll. 2018. *Diccionari català-valencià-balear*. Barcelona i Palma. <https://devb.iec.cat/>

Institut d'Estudis Catalans. 2021. *DIEC2*. Barcelona. <https://dlc.iec.cat/>

Jané Riera, Albert. 2015. *Diccionari de sinònims*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. <https://sinonims.iec.cat/>

Larousse.fr : encyclopédie et dictionnaires gratuits en ligne. Paris. <https://www.larousse.fr/>

Lecteurs.com. 2020. *Djaili Amadou Amal est lauréate du Prix Goncourt des Lycéens 2020 !* <https://www.lecteurs.com/article/djaili-amadou-amal-est-laureate-du-prix-goncourt-des-lyceens-2020/2443967>

Marco Borillo, Josep. 2002. *El fil d'Ariadna. Anàlisi estilística i traducció literària.* Col·lecció Biblioteca de Traducció i Interpretació, 7. Barcelona: Eumo.

Oltra Ripoll, Maria D. 2018. «La fraseologia com a tret estilístic en novel·les originals en anglés i les seues traduccions al català». *Caplletra* 65: 95-124.

Real Academia Española. 2021. *Diccionario de la lengua española.* Madrid. <https://dle.rae.es/>

Sulser, Eléonore.2020. «Djaili Amadou Amal: “J’ai décidé de protéger mes filles”». *Le Temps.* <https://www.letemps.ch/culture/livres/djaili-amadou-amal-jai-decide-protoger-filles>

Verdegal Cerezo, Joan Manuel. 2011. *La pràctica de la traducció francès-català.* Vic: Eumo.

WordReference. Online Language Dictionaries. Vienna. <https://www.wordreference.com/>

9. ANNEXOS

9.1. Text original

RAMLA

« La patience d'un cœur est en proportion de sa grandeur. » Proverbe arabe

I

« Patience, mes filles ! *Munyal* ! Telle est la seule valeur du mariage et de la vie. Telle est la vraie valeur de notre religion, de nos coutumes, du *pulaaku*. Intégrez-la dans votre vie future. Inscrivez-la dans votre cœur, répétez-la dans votre esprit ! *Munyal*, vous ne devrez jamais l'oublier ! » fait mon père d'une voix grave.

La tête baissée, l'émotion me submerge. Mes tantes nous ont amenées, Hindou et moi, dans l'appartement de notre père. À l'extérieur, l'effervescence de ce double mariage bat son plein. Les voitures sont déjà garées. Les belles familles attendent, impatientes. Les enfants, excités par cet air de fête, crient et dansent autour des véhicules. Nos amies et nos sœurs cadettes, inconscientes de l'angoisse dans laquelle nous sommes, se tiennent à nos côtés. Elles nous envient, rêvant du jour où elles seront aussi les reines de la fête. Les griots, accompagnés de joueurs de luth et de tambourin, sont là. Ils chantent à tue-tête des louanges en l'honneur de la famille et des nouveaux gendres.

Mon père, lui, est assis sur son canapé favori. Il sirote tranquillement un verre de thé parfumé au clou de girofle. Hayatou et Oumarou, mes oncles, sont également présents, entourés de quelques amis proches. Ces hommes sont censés nous transmettre leurs derniers conseils, nous énumérer nos futurs devoirs d'épouses puis nous dire adieu – non sans nous avoir accordé leurs bénédictions !

« *Munyal*, mes filles, car la patience est une vertu. Dieu aime les patientes, répète mon père, imperturbable. J'ai aujourd'hui achevé mon devoir de père envers vous. Je vous ai élevées, instruites, et je vous confie ce jour à des hommes responsables ! Vous êtes à présent de grandes filles – des femmes plutôt ! Vous êtes désormais mariées et devez respect et considération à vos époux. »

Je vérifie que mon manteau tombe bien autour de moi. C'est une somptueuse *alkibbare*. Je suis assise avec ma soeur Hindou aux pieds de notre père sur un tapis turc rouge vif, qui tranche avec nos robes sombres. Nous sommes entourées de nos tantes qui, désignées comme nos grandes *kamo*, assurent le rôle de demoiselles d'honneur. Comme à chaque mariage, Goggo Nenné, Goggo Diya et leurs acolytes ont toutes les peines du monde à cacher leur émotion. Seuls leurs reniflements troublent le silence. Les larmes creusent des sillons profonds sur leurs joues ridées. Sans fausse pudeur, elles affichent des yeux rougis. À travers nous, elles revivent leur propre mariage. Elles aussi ont été amenées à leur père pour un ultime au revoir et ont reçu ces conseils d'usage donnés de génération en génération à toute nouvelle mariée.

« *Munyal*, mes filles ! » dit mon oncle Hayatou. Puis il marque une pause, se racle la gorge avant d'énumérer d'un ton grave :

« Respectez vos cinq prières quotidiennes.

« Lisez le Coran afin que votre descendance soit bénie.

« Craignez votre Dieu.

« Soyez soumises à votre époux.

« Épargnez vos esprits de la diversion.

« Soyez pour lui une esclave et il vous sera captif.

« Soyez pour lui la terre et il sera votre ciel.

« Soyez pour lui un champ et il sera votre pluie.

« Soyez pour lui un lit et il sera votre case.

« Ne boudez pas.

« Ne méprisez pas un cadeau, ne le rendez pas.

« Ne soyez pas colériques.

« Ne soyez pas bavardes.

« Ne soyez pas dispersées.

« Ne suppliez pas, ne réclamez rien.

« Soyez pudiques.

« Soyez reconnaissantes.

« Soyez patientes.

« Soyez discrètes.

« Valorisez-le afin qu'il vous honore.

« Respectez sa famille et soumettez-vous à elle afin qu'elle vous soutienne.

« Aidez votre époux.

« Préservez sa fortune.

« Préservez sa dignité.

« Préservez son appétit.

« Qu'il ne s'affame jamais à cause de votre paresse, de votre mauvaise humeur ou encore à cause de votre mauvaise cuisine.

« Épargnez sa vue, son ouïe, son odorat.

« Que jamais ses yeux ne soient confrontés à ce qui est sale dans votre nourriture ou dans votre maison.

« Que jamais ses oreilles n'entendent d'obscénités ou d'insultes provenant de votre bouche.

« Que jamais son nez ne sente ce qui pue dans votre corps ou dans votre maison, qu'il ne hume que parfum et encens. »

Ses mots s'incrument dans mon esprit. Je sens mon coeur se briser en réalisant que je suis en train de vivre mon cauchemar des jours précédents.

Jusqu'au dernier moment, naïvement, j'ai espéré un miracle qui m'épargne cette épreuve. Une rage impuissante et muette m'étrangle. Envie de tout casser, de crier, de hurler. Ma soeur ne retient plus ses larmes et sanglote. Elle suffoque. Je cherche sa main et la serre pour la réconforter. Devant sa détresse, je me sens forte malgré ma peine. Maintenant que je me sépare d'elle, Hindou me devient plus chère.

« Que jamais vos parents ne sachent ce qui est désagréable dans votre foyer, gardez secrets vos conflits conjugaux, ne cultivez pas l'aversion entre vos deux familles car vous vous reconcilierez, alors que la haine que vous sèmerez perdurera », ajoute oncle Hayatou.

Après un silence, mon père reprend sur le même ton grave et autoritaire :

« À partir de maintenant, vous appartenez chacune à votre époux et lui devez une soumission totale, instaurée par Allah. Sans sa permission, vous n'avez pas le droit de sortir ni même celui d'accourir à mon chevet ! Ainsi, et à cette seule condition, vous serez des épouses accomplies ! »

Oncle Oumarou, qui a gardé le silence jusque-là, renchérit :

« Souvenez-vous toujours que, pour rester agréable à son époux, à chaque entrevue, une femme doit se parfumer de son parfum le plus précieux, se revêtir de ses plus beaux atours, s'orner de ses bijoux – et bien plus encore ! Le paradis d'une femme se trouve aux pieds de son époux. »

Il marque une pause comme pour nous laisser le temps de méditer puis se tourne vers son cadet et conclut :

« Hayatou, fais le *do'a*, prononce la prière. Qu'Allah leur accorde le bonheur, gratifie leur nouveau foyer d'une progéniture nombreuse et leur donne la *baraka*. Enfin, qu'Allah accorde à tout père le bonheur de marier sa fille !

— *Amine* ! répond mon père. Puis il s'adresse à mes tantes : Allez-y maintenant. Les voitures attendent. »

Goggo Nenné me pousse du coude. D'une voix sourde, je remercie mon père, puis mes oncles. À la surprise générale, Hindou se jette en pleurs aux pieds de notre père, médusé, et supplie :

« S'il te plaît, Baaba, écoute-moi : je ne veux pas me marier avec lui ! S'il te plaît, laisse-moi rester ici.

— Mais qu'est-ce que tu racontes, Hindou ?

— Je n'aime pas Moubarak ! fait-elle, en sanglotant de plus belle. Je ne veux pas me marier avec lui. »

C'est à peine si mon père lance un regard sur la jeune adolescente courbée à ses pieds. Se tournant vers moi, il ordonne calmement :

« Allez-y ! Qu'Allah leur accorde le bonheur. »

Et c'est fini. Voilà tout l'adieu que je reçois de mon père que je ne reverrai probablement pas avant un an —si tout se passe normalement.

À cet instant, malgré la distance qui a toujours existé entre nous, j'aurais voulu qu'il me parle, qu'il me dise que j'allais lui manquer. J'espérais qu'il m'assurerait de son amour, qu'il me murmurerait que je serais toujours sa petite fille, que cette maison serait toujours la mienne et que j'y serais encore la bienvenue. Mais je sais que cela n'est pas possible dans la vraie vie. Nous ne sommes pas dans un des feuilletons télévisés importés qui meublaient nos rêves d'adolescentes ni dans un des romans à l'eau de rose dont nous avons fait nos délices. Nous ne sommes ni les premières ni les dernières filles que mon père et mes oncles marieront. Au contraire, ils sont plutôt contents d'avoir accompli sans faille leur devoir. Depuis notre enfance, ils n'attendent que ce moment où ils pourront enfin se décharger de leurs responsabilités en nous confiant, vierges, à un autre homme.

Mes tantes nous entraînent vers la sortie, totalement voilées. Les femmes, qui nous attendent dans la grande cour, sont si nombreuses que ma main se détache de celle de Hindou. Je ne peux lui dire un mot. Déjà, on me dirige sous les *yoyous* vers la voiture qui m'attend. Un dernier coup d'oeil, et je l'aperçois, en pleurs, désespérée. On la pousse sans ménagement dans la seconde voiture.

9.2. Llista d'abreviatures

UFO: unitat fraseològica original

UF: unitat fraseològica

TM: text meta

TO: text original

LO: llengua original

LM: llengua meta

CM: cultura meta

CO: cultura original

9.3. Índex de taules i gràfics

Fig. 1: Classificació de problemes de traducció de Nord (citats per Hurtado 2001, 283)	9
Fig. 2: Classificació de problemes de traducció d'Hurtado (2001)	9
Fig. 3: Procés de resolució de problemes de traducció de Sternberg (citats per Hurtado 2001, 281).....	10
Fig. 4: Estratègies de traducció segons Pozo i Postigo (recollides en Hurtado 2001, 272).....	10
Fig. 5: Classificació dels mètodes de traducció d'Hurtado (2001, 252).....	10
Fig. 6: Principals tècniques de traducció segons Hurtado (2001, 269)	11
Fig. 7: Proposta de llista de tècniques de traducció	11
Fig. 8: Llista de tècniques de traducció específica per a les UF (Oltra, 2016)	14
Fig. 9: Classificació de referents culturals (Oltra 2005).....	15
Fig. 10: Llista de tècniques de traducció de referents culturals segons Newmark (Marco 2002)	15
Fig. 11: Llista de tècniques de traducció dels referents culturals per a l'anàlisi (Marco 2002)	15
Fig. 12: Exemple d'aplicació de tècnica UF → UFO en TM	24
Fig. 13: Exemple d'aplicació de tècnica UF → UF.....	24
Fig. 14: Exemple d'aplicació de tècnica UF → UF.....	24
Fig. 15: Exemple d'aplicació de tècnica UF → UF.....	25
Fig. 16: Exemple d'aplicació de tècnica UF → no UF.....	25
Fig. 17: Exemple d'aplicació de tècnica UF → no UF.....	25
Fig. 18: Exemple d'aplicació de tècnica no UF → UF.....	26
Fig. 19: Exemple d'aplicació de tècnica no UF → UF.....	26
Fig. 20: Anàlisi quantitativa de l'ús de tècniques de traducció per a la fraseologia.....	26
Fig. 21: Exemple d'aplicació de la tècnica de neutralització	27

Fig. 22: Exemple d'aplicació de la tècnica de traducció literal	27
Fig. 23: Exemple d'aplicació de la tècnica de traducció literal	28
Fig. 24: Exemple d'aplicació de la tècnica de traducció literal	28
Fig. 25: Exemple d'aplicació de la tècnica de naturalització	28
Fig. 26: Anàlisi quantitativa de l'ús de tècniques de traducció per als referents culturals.....	29
Fig. 27: Exemple d'aplicació de la tècnica del préstec.....	29
Fig. 28: Exemple d'aplicació de la tècnica del préstec.....	29
Fig. 29: Exemple d'aplicació de la tècnica del préstec.....	30
Fig. 30: Exemple d'aplicació de la tècnica del préstec.....	30
Fig. 31: Exemple d'aplicació de la tècnica del préstec amb ampliació	30
Fig. 32: Exemple d'aplicació de la tècnica de la modulació	31
Fig. 33: Anàlisi quantitativa de l'ús de tècniques de traducció per als manlleus	31

9.4. Taules de contingut per a l'anàlisi

9.4.1. Taula de tècniques per a la fraseologia

ORIGINAL	PROPOSTA DE TRADUCCIÓ	TÉCNIC DE TRADUCCIÓ UTILITZADA
« La patience d'un coeur est en proportion de sa grandeur. » Proverbe arabe.	«La paciència d'un cor és proporcional a la seua grandesa».	UF → UF
À l'extérieur, l'effervescence de ce double mariage bat son plein .	A fora, l'emoció causada pel doble casament arriba al pinacle .	UF → UF
Ils chantent à tue-tête des louanges en l'honneur de la famille et des nouveaux gendres.	Ells canten a plena veu unes lloances en honor a la família dels nous gendres.	UF → UF
Comme à chaque mariage, Goggo Nenné, Goggo Diya et leurs acolytes ont toutes les peines du monde à cacher leur émotion	Com en cada casament, Goggo Nenné, Goggo Diya i les seues acòlites amb prou feines poden ocultar la seua emoció.	UF → UF

Maintenant que je me sépare d'elle, Hindou me devient plus chère.	Ara que em separe d'Hindou, encara l'estime més.	UF → no UF
Sans sa permission, vous n'avez pas le droit de sortir ni même celui d'accourir à mon chevet !	Sense el seu permís, no teniu dret a eixir, ni tan sols a vindre al meu abric!	UF → UF
Ainsi, et à cette seule condition, vous serez des épouses accomplies !	D'aquesta manera, i només amb aquesta condició, sereu unes esposes com Déu mana!	No UF → UF
Goggo Nenné me pousse du coude.	Goggo Nenné em pega un colp amb el colze.	UF → no UF
D'une voix sourde , je remercie mon père, puis mes oncles.	Amb un fil de veu , done les gràcies a mon pare i després als meus oncles.	No UF → UF
Je n'aime pas Moubarak ! fait-elle, en sanglotant de plus belle. Je ne veux pas me marier avec lui. »	— No estime Moubarak! —diu ella desfeta en plors —. No vull casar-me amb ell.	UF → UF
C'est à peine si mon père lance un regard sur la jeune adolescente courbée à ses pieds.	El meu pare a dures penes mira a l'adolescent tirada als seus peus.	UF → UF
À cet instant, malgré la distance qui a toujours existé entre nous, j'aurais voulu qu'il me parle, qu'il me dise que j'allais lui manquer.	En aquell moment, malgrat la distància que sempre ha existit entre tots dos, hauria volgut que em parlara, que em diguera que em trobaria a faltar.	UF → UF
Nous ne sommes pas dans un des feuilletons télévisés importés qui meublaient nos rêves d'adolescentes ni dans un des romans à l'eau de rose dont nous avons fait nos délices.	No estem en una d'eixes telenovel·les d'amor que alimenten els nostres somnis d'adolescents, ni en una de les novel·les sentimentals que tant ens encisaven.	UF → no UF
Nous ne sommes pas dans un des feuilletons télévisés importés qui meublaient nos rêves d'adolescentes ni dans un des	No estem en una d'eixes telenovel·les d'amor que alimenten els nostres somnis d'adolescents, ni en una de les	UF → no UF

romans à l'eau de rose dont nous avons fait nos délices.	novel·les sentimentals que tant ens encisaven.	
---	---	--

9.4.2. Taula d'exemples de tècniques per als referents culturals

ORIGINAL	PROPOSTA DE TRADUCCIÓ	TÈCNIC DE TRADUCCIÓ UTILITZADA
La tête baissée, l'émotion me submerge. Mes tantes nous ont amenées, Hindou et moi, dans l'appartement de notre père.	Estic amb el cap baix, les emocions m'envaeixen. Les ties ens han portat, a Hidou i a mi, fins a la cambra del pare.	NEUTRALITZACIÓ
Les griots , accompagnés de joueurs de luth et de tambourin, sont là.	Els griots , acompanyats de llaütistes i tamboriners, hi són presents.	LITERAL
Il sirote tranquillement un verre de thé parfumé au clou de girofle.	Assaboreix tranquil·lament una tassa de te aromatitzat amb clau d'espècia.	LITERAL
Je vérifie que mon manteau tombe bien autour de moi. C'est une somptueuse <i>alkibbare</i> .	Comprove que el mantell cau i m'envolta correctament. És un sumptuós <i>alkibbare</i> .	LITERAL
À partir de maintenant, vous appartenez chacune à votre époux et lui devez une soumission totale, instaurée par Allah . Qu' Allah leur accorde le bonheur, gratifie leur nouveau foyer d'une progéniture nombreuse et leur donne la <i>baraka</i> . Enfin, qu' Allah accorde à tout père le bonheur de marier sa fille !	A partir d'ara, pertanyeu al vostre marit i li deveu submissió total, establida per Al·là . Que Al·là els concedisca la felicitat, beneisca la seua nova llar amb una descendència abundant i els atorgue la benedicció de la <i>baraka</i> . Finalment, que Al·là concedisca	NATURALITZACIÓ

Qu'Allah leur accorde le bonheur.	a cada pare la felicitat de casar la seua filla! Que Al·là els concedisca la felicitat.	
-----------------------------------	--	--

9.4.3. Taula d'exemples de tècniques per als manlleus

ORIGINAL	PROPOSTA DE TRADUCCIÓ	TÉCNIC DE TRADUCCIÓ UTILITZADA
<p>Patience, mes filles ! <i>Munyal</i> !</p> <p><i>Munyal</i>, vous ne devrez jamais l'oublier !</p> <p><i>Munyal</i>, mes filles, car la patience est une vertu.</p>	<p>Paciència, filles meues! <i>Munyal</i>!</p> <p><i>Munyal</i>, mai heu d'oblidar-lo!»</p> <p>«<i>Munyal</i>, filles meues, perquè la paciència és una virtut.</p>	PRÉSTEC
<p>Telle est la vraie valeur de notre religion, de nos coutumes, du <i>pulaaku</i>.</p>	<p>Aquest és valor real de la nostra religió, de les nostres tradicions, del <i>pulaaku</i>.</p>	PRÉSTEC
<p>Je vérifie que mon manteau tombe bien autour de moi. C'est une somptueuse <i>alkibbare</i>.</p>	<p>Comprove que el mantell cau i m'envolta correctament. És un sumptuós <i>alkibbare</i>.</p>	PRÉSTEC
<p>Nous sommes entourées de nos tantes qui, désignées comme nos grandes <i>kamo</i>, assurent le rôle de demoiselles d'honneur.</p>	<p>Ens envolten les ties que, designades per a ser les nostres grans <i>kamo</i>, assumeixen el paper de dames d'honor.</p>	PRÉSTEC
<p>Hayatou, fais le <i>do'a</i>, prononce la prière. Qu'Allah leur accorde le bonheur, gratifie leur nouveau foyer d'une progéniture</p>	<p>Hayatou, fes el <i>do'a</i>, pronuncia l'oració. Que Al·là els concedisca la felicitat, beneïska la seua nova llar amb una descendència abundant i els</p>	PRÉSTEC

nombreuse et leur donne la <i>baraka</i> .	atorgue la benedició de la <i>baraka</i> .	
Hayatou, fais le <i>do'a</i> , prononce la prière. Qu'Allah leur accorde le bonheur, gratifie leur nouveau foyer d'une progéniture nombreuse et leur donne la <i>baraka</i> .	Hayatou, fes el <i>do'a</i> , pronuncia l'oració. Que Al·là els concedisca la felicitat, beneïska la seua nova llar amb una descendència abundant i els atorgue la benedició de la <i>baraka</i> .	AMPLIACIÓ I PRÉSTEC
— Amine ! répond mon père.	— Amine! — respon el meu pare.	PRÉSTEC
« S'il te plaît, <i>Baaba</i> , écoute-moi : je ne veux pas me marier avec lui !	—Per favor, <i>Baaba</i> , escolta'm. No vull casar-me amb ell!	PRÉSTEC
Déjà, on me dirige sous les <i>youyous</i> vers la voiture qui m'attend.	De nou, em porten fins al cotxe que m'espera, entre els crits joiosos de les dones .	MODULACIÓ